

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
201102421

Vår ref.
11/4260-

Dato
01.11.2011

Høringsuttalelse - NOU 2011:14 - Bedre integrering

Det vises til brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet av juni 2011 og til e-post av 21. september 2011 hvor fristen for å komme med høringssuttalelse ble forlenget til 1. november 2011.

Arbeidsdepartementet har følgende merknader til NOU 2011:14 - Bedre integrering:

Kap. 6 Arbeid og sysselsetting

6.5 Mekanismer og forklaringer

6.5.4 Diskriminering i arbeidslivet

Utvalget uttaler at en forutsetning for å lykkes med økt rekruttering av innvandrere i arbeidsmarkedet er et arbeidsliv uten usaklig forskjellsbehandling. Utvalget mener at arbeidet mot diskriminering må forankres i allerede eksisterende ordninger som arbeidsgivere er pålagt å følge, og foreslår at arbeidet for likestilling og mot diskriminering forankres i HMS-arbeidet.

Som et konkret tiltak knyttet til denne målsettingen anbefaler utvalget at *aktivitets- og rapporteringsplikten* forankres i arbeidsmiljøloven, og dermed i det allerede eksisterende HMS-arbeidet som er lovpålagt alle virksomheter. Utvalget viser her til at det støtter Graver-utvalgets innstilling (NOU 2009:14 Et helhetlig diskrimineringsvern) om implementering av aktivitetsplikten i HMS-arbeidet. Graver-utvalget foreslo blant annet at aktivitetsplikten skulle fastsettes i diskrimineringsloven, og konkretiseres gjennom nærmere spesifiserte internkontrollaktiviteter fastsatt i egen forskrift.

På bakgrunn av at utvalget synes å gå inn for samme forslag som Graver-utvalget, viser Arbeidsdepartementet til sin høringsuttalelse datert 12. januar 2010 om Graver-utvalgets utredning. Arbeidsdepartementet har ikke innvendinger til at arbeidsgivere forpliktes til å ivareta aktivitetsplikten gjennom internkontrollaktiviteter. Vi er imidlertid i mot at det skal utarbeides en egen detaljert internkontrollforskrift utelukkende for diskrimineringsarbeidet. Etter Arbeidsdepartementets syn vil ikke dette legge til rette for at virksomhetene følger opp de ulike internkontrollkrav som myndighetene stiller på en samordnet og balansert måte.

Begge utvalg legger stor vekt på at aktivitetsplikten bør implementeres i virksomhetenes eksisterende systemer og rutiner for HMS-arbeid. Arbeidsdepartementet mener derfor at dersom det skal innføres en plikt til internkontroll for så vidt gjelder diskriminering, kan det vurderes om en slik plikt kan gjennomføres ved tilføyelser i den eksisterende forskriften om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (internkontrollforskriften) og ikke i en egen forskrift. En slik løsning synes å gi det beste grunnlaget for integrering i virksomhetens øvrige systemer og rutiner, samtidig som det i større grad sikrer enhetlige og samordnede internkontrollkrav mot virksomheten. Internkontrollforskriften er videre godt kjent blant norske arbeidsgivere. Denne løsningen forutsetter at internkontrollforskriften får hjemmel også i diskrimineringsloven. I tillegg fremhever vi at dersom det innføres en plikt til internkontroll, vil det være svært viktig å sørge for grundig veiledning om hva denne plikten innebærer når det gjelder likestilling og diskriminering.

Utvalget slutter seg til Graver-utvalgets forslag om at Arbeidstilsynet skal håndheve arbeidsgivers aktivitetsplikt. I tilknytning til dette har utvalget også uttalt at ved grove brudd på diskrimineringsloven bør Arbeidstilsynet ha anledning til å gi økonomiske sanksjoner til arbeidsgivere. Utvalget anbefaler at adgangen til å vedta sanksjoner i henhold til diskrimineringsloven utredes nærmere. Det foreslås også å styrke opplæringen av ansatte i Arbeidstilsynet for å arbeide med likestilling og diskrimineringsaker.

Arbeidsdepartementet viser også her til høringsuttalelsen til Graver-utvalgets utredning. Arbeidsdepartementet er fortsatt av den oppfatning at Arbeidstilsynet ikke bør håndheve aktivitetsplikten, og vi viser til begrunnelsen som ble gitt i forbindelse med Graver-utvalgets forslag. Vi viser også til Arbeidstilsynets høringsuttalelse om NOU 2011:14 som følger vedlagt.

6.5.9. Arbeidsvilkår

Utvalget oppstiller som et hovedmål at alle arbeidsinnvandrere skal ha trygge arbeidsforhold og arbeide under verdige og anstendige lønns- og arbeidsvilkår. Som et tiltak i tilknytning til denne målsettingen peker utvalget på fortsatt styrking av arbeidet mot sosial dumping med systematisk innsats, bl.a. innenfor bransjer med høy andel av innvandrere. Arbeidsdepartementet slutter seg til dette og vil vise til innsatsen på dette

feltet med to handlingsplaner mot sosial dumping og arbeidet med å utvikle treparts bransjeprogrammer i bransjer som er særlig preget av dårlige arbeidsforhold og annen useriøsitet.

6.8. Mål, strategier og tiltak

6.8.1. Sysselsetting og ledighet

Mer/bedre analyser for å avklare årsaker til forskjeller bl.a. i arbeidsmarkedsstatus og trygdeforbruk

Vi merker oss at utvalget etterlyser mer/bedre analyser for å avklare årsaker til forskjeller bl.a. i arbeidsmarkedsstatus og trygdeforbruk mellom innvandrere og befolkningen som helhet. For eksempel påpeker utvalget under punkt 6.8.1

”behov for videre analyser for å avklare om innvandrerbefolkningen har en annen adferd for overgang til trygdeytelser sammenlignet med befolkningen som helhet. Videre er det behov for å avklare årsakene til forskjellene”.

Vi er enig i dette, og viser til Arbeidsdepartementets høringsuttalelse til NOU 2011:7 Velferd og migrasjon, der departementet tar opp dette.

Behov for å kombinere inntektssikring med målrettede aktivitetskrav

Under punkt 6.8.1 viser utvalget også til behov for å kombinere inntektssikring med målrettede aktivitetskrav og til at saksbehandlerne fremhever tettere oppfølging som et område der arbeids- og velferdsforvaltningen har stort forbedringspotensial.

Utvalget tilrår at det tilrettelegges for tett, individuell oppfølging fra arbeids- og velferdsforvaltningen for personer i arbeidsmarkedstiltak.

Til orientering kan vi nevne at for personer på statlige arbeidsmarkedstiltak skjer en del av den tette oppfølgingen i arbeidsmarkedsbedriften. Vi kan videre nevne at det i 2012 vil bli vurdert å iverksette et forsøk hvor Arbeids og velferdsetaten i større grad gjennomfører avklarings- og oppfølgingstjenester i egen regi, som alternativ til kjøp av slike tjenester fra eksterne leverandører.

Deretter følger en beskrivelse av et opplegg med samarbeid NAV – kommune, aktivitetsplikt, tett oppfølging og økonomisk fordel. Dette er noen av de grunnleggende elementene i dagens kvalifiseringsprogram. Utvalget skriver også at dette kan gjennomføres ved forlengelse av introduksjonsprogrammet eller kvalifiseringsprogrammet. Til orientering kan vi nevne at kvalifiseringsprogrammet blir nå evaluert, og en ev justering av den totale tidsrammen er et av de momentene Arbeidsdepartementet vil vurdere på grunnlag av det som fremkommer i den endelige evalueringsrapporten, som skal legges frem i 2013/2014.

Sosialhjelp skal erstattes av ytelser knyttet til aktivitetsplikt

Utvalget kan tolkes i retning av at det mener at all sosialhjelp skal erstattes av ytelser knyttet til aktivitetsplikt. Sosialhjelp er ment å være, og er også for mange mottakere, en midlertidig ytelse i en overgangsperiode. For denne gruppen vil det neppe være hensiktsmessig å knytte all stønad til aktivitetsplikt. Det samme gjelder alle dem som får stønad som supplement til arbeidsinntekt eller trygd som ikke strekker til.

Oppfølging og aktiv rekruttering til arbeid av prioriterte yrkespassive innvandrergupper som er arbeidsføre

Under samme punkt tilrår utvalget at arbeids- og velferdsforvaltningen får utvidet mandat og ressurser, i samarbeid med kommunen og andre relevante aktører, til å omfatte oppfølging og aktiv rekruttering til arbeid av prioriterte yrkespassive innvandrergupper som er arbeidsføre. Utvidet ansvar for arbeids- og velferdsforvaltningen kan i følge utvalget innføres gradvis hvor kommuner/bydeler med høy andel yrkespassive prioriteres. Utvalget sier videre blant annet at en aktiv rekrutteringsstrategi av innvandrerkvinner som ikke er registrert ledige, er nødvendig for å nå ut til kvinner med lav yrkesdeltagelse. Utvalget legger derfor til grunn at forslaget om arbeids- og velferdsforvaltningens utvidede mandat vil komme kvinner med innvandrerbakgrunn til gode.

Uten å ta stilling til forslaget om oppfølging og rekruttering av yrkespassive som sådan, vil vi påpeke at arbeids- og velferdsforvaltningen i dag ikke har mulighet til å kunne identifisere/registrere yrkespassive på en egnet måte. Arbeids- og velferdsforvaltningen har ikke noe eget register bl.a. for yrkespassive innvandrerkvinner, og vi kan heller ikke se at det bør etableres et slikt register. Arbeids- og velferdsforvaltningen har ansvar bl.a. for kvalifisering, oppfølging og formidling av arbeidssøkere, mens registrering av yrkespassive som man mener bør være yrkesaktive må eventuelt ivaretas av andre.

Tettere individuell oppfølging av brukere i overgangsstønadensordningen og bedre tilrettelegging av opplæring og kvalifiseringstiltak

Under punkt 6.8.2 foreslår utvalget tettere individuell oppfølging av brukere i overgangsstønadensordningen og bedre tilrettelegging av opplæring og kvalifiseringstiltak med sikte på overgang til arbeid. Vi gjør oppmerksom på at det i budsjettet for 2012 er foreslått at det fra 1. januar 2012 stilles krav om yrkesrettet aktivitet for nye mottakere av overgangsstønad når yngste barn fyller ett år, mot tre år etter gjeldende regelverk.

6.8.5 Arbeidsinnvandrere

Arbeidsinnvandrere får kjennskap til sine rettigheter og plikter

Utvalget foreslår videre å sikre at så mange som mulig av nyankomne arbeidsinnvandrere får kjennskap til sine rettigheter og plikter, samt informasjon om

arbeids- og samfunnsliv, bl.a. gjennom å utvide og oppdatere Ny i Norge til flere områder og flere språk, jf. s. 165, 231, 283 og 389.

I 2012 er det planlagt igangsatt et prosjekt med en felles nettveiviser med informasjon til arbeidsinnvandrere. Det er viktig at en ev. utvidelse av Ny i Norge ses i sammenheng med etableringen av nettveiviser-prosjektet.

Arbeids- og velferdsetaten kan inngå som en del av samarbeidet om Servicesenteret for utenlandske arbeidstakere

Utvalget har videre forslag til tiltak å vurdere om Arbeids- og velferdsetaten kan inngå som en del av samarbeidet om Servicesenteret for utenlandske arbeidstakere, jf s. 166.

Førstelinjeprojektet til Justisdepartementet innebærer at det skal opprettes nye førstelinjekontor for UDI. Opprettelsen av førstelinjekontor har betydning for ev. opprettelse eller organisering av servicesentre for utenlandske arbeidstakere (SUA).

Arbeidsdepartementet ser at det er kontaktheter mellom SUA og Arbeids- og velferdsetaten, og er positiv til at man ser på ulike måter å organisere dette samarbeidet på. Før det vurderes eventuelt å innlemme Arbeids- og velferdsetaten i SUA-kontor, bør en avvente Justisdepartementets prosjekt.

Kap. 8 Voksenopplæring og grunnleggende kvalifisering av nyankomne innvandrere

8. 6. Mål, strategier og tiltak

8.6.1 Overordnet mål for grunnleggende kvalifisering og voksenopplæring

Økt bruk av effektive arbeidsmarkedstiltak og utvikling av tiltak med større effekt

Utvalget foreslår økt bruk av effektive arbeidsmarkedstiltak og utvikling av tiltak med større effekt.

Dette forutsetter presis kunnskap om hvilke tiltak som er mest effektive, hvilke elementer i disse tiltakene som gjør dem mest effektive og hvilke behov ulike målgrupper har når det gjelder tiltak. Arbeidsdepartementet jobber kontinuerlig med å få et bedre kunnskapsgrunnlag på dette området, gjennom både internt og eksternt FOU arbeid.

8.6.2 Voksenopplæring

Tettere individuell oppfølging av brukere i overgangsstøttsordningen og bedre tilrettelegging av opplæring og kvalifiseringstiltak med sikte på overgang til arbeid. Norskopplæring som en del av et kvalifiseringsløp vil for mange være nødvendig med sikte på varig kvalifisering.

Regjeringen har i Prop. 1 S (2011-2012) foreslått å innføre krav til yrkesrettet aktivitet for mottakere av overgangsstønad når yngste barn fyller ett år, mot tre år etter gjeldende regler. Krav til aktivitet på et tidligere tidspunkt vil redusere den passive støttsperioden, og bidra til at den enslige forsørgeren tidligere kan bli i stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid. Blant annet gjør dagens gode barnehagedekning at forholdene nå ligger godt til rette for at også personer med aleneomsorg for barn skal kunne delta i arbeid og aktivitet.

Etter departementets vurdering er det behov for å gjøre en videre gjennomgang av støttsordningen for enslige forsørgere, med sikte på å gjøre ordningen ytterligere arbeidsrettet og bedre tilpasset dagens brukergruppe. Departementet vil starte opp en slik gjennomgang.

For personer med svake norskkunnskaper kan Arbeids- og velferdsetaten i dag tilby tilpasset yrkesrettet norskopplæring som en del av arbeidsmarkedskurs (AMO).

Kap. 9 Bedre bruk av innvandreres medbrakte kompetanse

9.8. Mål, strategier og tiltak for bedre bruk av innvandreres medbrakte kompetanse

Få vurdert medbrakt kompetanse ved høyskole eller universitetet

Under punkt 9.8 foreslår utvalget at innvandrere med høyere utdanning tatt i utlandet gis rett til å få vurdert medbrakt kompetanse ved høyskole eller universitetet. Utvalget foreslår videre at arbeids- og velferdsforvaltningen får ansvar for å inngå avtale med et landsdekkende utvalg universiteter og høyskoler for å tilby kompetansevurdering, godkjenning og eventuell tilleggstudanning. Utvalget forutsetter at arbeids- og velferdsforvaltningen samarbeider tett med både NOKUT og INVIA.

Vi er enig med utvalget i at innvandreres kompetanse må bli best mulig utnyttet i det norske arbeids- og samfunnsliv, men stiller spørsmål ved om arbeids- og velferdsforvaltningens ansvar skal utvides som foreslått. En logisk følge av dette ville være, for å sette det litt på spissen, at Arbeids- og velferdsetaten også bør inngå avtaler med for eksempel helsetjenesten for behandling av sykdommer innvandrere (som

trenger en ytelse) har med seg fra hjemlandet. Ved ivaretagelsen av sitt ansvar bør Arbeids- og velferdsetaten prinsipielt sett kunne ta utgangspunkt i at det *de facto* er foretatt en vurdering og ev godkjenning av den enkelte innvandrers formalkompetanse når for eksempel vedkommende henvender seg til NAV-kontoret som arbeidssøker. Vi ser imidlertid behovet for et strukturert opplegg for vurdering og godkjenning av høyere utdanning tatt i utlandet, og en instans som Arbeids- og velferdsetaten kan henvise innvandrere til som trenger slik vurdering.

For øvrig viser vi til Arbeidsdepartementets høringsuttalelse til NOU 2011:7 Velferd og migrasjon.

Med hilsen

Eva Strømsnes (e.f.)
avdelingsdirektør

Ola Torvald Foss
seniorrådgiver

Vedlegg: Arbeidstilsynets høringsuttalelse